

Haber-Yorum

Azerbaycan'ın Kafkasya Üzerinden Geçen Zengezur Koridoru Özbekistan İçin Bir Fırsat mı Yoksa Jeopolitik Bir Tercih mi?

Haber:

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in 23-24 Ağustos tarihlerinde Özbekistan'a yaptığı devlet ziyareti, iki ülke arasındaki ilişkilerde yeni bir aşamaya geçildiğini ortaya koymaktadır. Özbekistan ve Azerbaycan, ziyaret sırasında "Sonsuz Dostluk Antlaşması"nı imzaladılar ve 2030 yılına kadar karşılıklı ticaret hacmini 1 milyar Dolara çıkarma hedefini belirlediler.

Yorum:

Ziyaret kapsamında, Azerbaycan sermayesinin katılımıyla bir dizi proje başlatıldı ve bunların temelleri atıldı. Bunlar arasında Azerbaycan Uluslararası Bankası (AR International Bank) ile ortaklaşa yürütülen Davr Bank, Matanat-A alçı fabrikası, Landau STEAM okulları, SOCAR şirketine ait beş akaryakıt istasyonu, Sea Breeze Uzbekistan ve Baku City konut kompleksleri, gümüş cevheri zenginleştirme tesisi ile meyve yetiştiriciliği alanındaki projeler yer almaktadır. Ayrıca Azerbaycan tarafı, Özbekistan'daki turizm sektörüne 5 milyar Dolara varan bir yatırım yapma planını da açıkladı. Bu da, Bakü sermayesinin Özbekistan'da basit ticaretin ötesine geçerek bankacılık, enerji, inşaat, turizm ve hammadde işleme gibi stratejik sektörlerle girdiği anlamına gelmektedir.

Bu yakınlaşmanın temel noktası ulaşım"dır. Zira ziyaret sırasında özellikle Zengezur Koridoru meselesine değinildi ve Aliyev, bu meselenin hayata geçirilmesi için çalışmaların etkin bir şekilde sürdüğünü belirtti. Daha önceki analizlerimizde de vurguladığımız gibi bu güzergâh, enerji ulaşım kaynaklarının çeşitlendirilmesi açısından Özbekistan için önemlidir; özellikle de Ukrayna savaşı ve altyapıyı hedef alan saldırılar nedeniyle Rusya'dan ithal edilen petrol ürünlerinin tedarikinde yaşanan istikrarsızlık göz önüne alındığında, alternatif güzergâhlara olan ihtiyaç giderek artmaktadır.

Uluslararası Hazar Ötesi Ulaşım Koridoru (Orta Koridor); Orta Asya'yı Hazar Denizi, Azerbaycan, Kafkasya ve Türkiye üzerinden Avrupa pazarlarına bağlama fırsatlarını genişletmektedir. Zengezur Koridoru'nun hayata geçirilmesi halinde, Kafkasya'daki bu ulaşım ağının imkanları daha da genişleyebilir. Özbekistan ise Orta Asya'daki büyük bir üretim ve tüketim pazarı olarak bu sistemde önemli bir konum edinecektir.

Amerika, Rusya ve Çin'in, bu işbirliğinin ardındaki beklentisi nedir?

Bu üç büyük gücün bu sürece karşı tutumu aynı olmayacaktır. ABD açısından, Hazar Ötesi koridorlar ve Zengezur Koridoru aracılığıyla Doğu ile Batı arasındaki bağların güçlendirilmesi stratejik olarak kabul edilebilir; nitekim ABD, buna yönelik yeşil ışığı yakın bir zaman önce değil, uzun

zamandır yakmıştır. Çünkü bu, Rusya topraklarını aşarak Avrupa ile Asya arasındaki alternatif ulaşım güzergâhlarını güçlendirmektedir. Ayrıca Trump'ın Zengezur Koridoru çevresindeki yeni uluslararası barış ve refah sürecinin mekanizması, ABD'nin bölgedeki katılımını artıracak ve Rusya'nın nüfuzunun zayıflatılmasını sağlayacaktır.

Rusya ise Orta Asya ile Kafkasya arasındaki ekonomik ve ulaşım bağlarının güçlenmesi ve kendi geleneksel jeopolitik ve transit nüfuzunun zayıflaması açısından izlemektedir. Onun için asıl soru şudur: Yeni koridorlar, Rusya'nın katılımı olmadan hangi boyutta büyük hacimlere ulaşabilir? Özbekistan ile Azerbaycan arasındaki işbirliği Rusya'nın hoşuna gitmeyebilir ve memnuniyetsizliğini dile getirebilir; ancak onun pratik imkanları artık önceden olduğu gibi geniş değildir.

Çin ise duruma karşı farklı bir yaklaşım sergilemektedir. Zira onun için temel fayda, Avrupa pazarlarına ulaşan istikrarlı ve çok seçenekli kara yollarının bulunmasıdır. Bu nedenle Hazar Ötesi Koridor, Çin'in Kuşak ve Yol girişimi için sadece bir rakip değil, ek bir rota da olabilir.

Dolayısıyla Aliyev'in ziyaretini ve imzalanan projeleri sadece "iki ülke arasındaki dostluğun pekiştirilmesi" çerçevesinde değerlendirmek yeterli değildir. Nitekim burada, ABD'nin inisiyatifine binaen, sermaye akışı, enerji, ulaşım koridorları ve Türk devletleri arasında şekillenen yeni ekonomik alan tek bir noktada kesişmektedir. Ayrıca ABD, Çin'in bölgedeki nüfuzunu frenleme girişimlerini sürdürecektir.

Asıl soru ise şudur: Özbekistan, bu yeni fırsatları, kendi bağımsız ekonomik ve stratejik çıkarlarını güçlendirmek için mi değerlendirecek, yoksa bir nüfuz alanından çıkıp başka bir tarafın ekonomik ve ulaşım sistemine daha fazla bağımlı bir hale mi gelecek? Bunu kesinlikle zaman gösterecektir. Dolayısıyla Müslümanların maslahatı açısından bakıldığında, her türlü ekonomik ve siyasi ilişki, bağımlılığa değil, bağımsızlığa ve ümmetin maslahatına hizmet etmesi gerekir. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurmuştur: وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا **"Muhakkak ki Allah kafirler için müminler aleyhine asla bir yol (sulta) kılmayacaktır!"** [Nisa 141]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan
İslam Ebu Halil - Özbekistan